

Catalanofòbia: la construcció d'un relat

per Bernat Joan i Marí

1. Per introduir: uns mots sobre la Inquisició

Els constructors de la mitologia espanyola (els que volen fer combregar la gent amb rodes de molí fent-nos creure, per exemple, que Espanya és una vella nació amb cinc-cents anys d'existència) s'aferren als Reis Catòlics com a fundadors de l'Estat espanyol. Si atenem mínimament al rigor històric, això és tan veritat com que la batalla de Covadonga va ser impactant i va implicar milers de persones. O que hi batallaren espanyols contra àrabs. La mitologia espanyola –com la major part de les mitologies nacionals, d'altra banda– és feta de falsedats i de mitges veritats (i, per tant, mitges mentides) que resulten adoptades per la gent perquè l'Estat espanyol compta amb els mecanismes necessaris per difondre els esmentats mites. Ni a Covadonga hi havia espanyols (ni àrabs), ni els Reis Catòlics crearen l'Estat espanyol, ni Espanya té cinc-cents anys d'història política. Tot això són bestieses que no aguanten la més mínima anàlisi històrica, però les repeteixen amb convicció fins i tot presidents del govern de l'Estat, sense que els caigui la cara de vergonya per tanta indigència intel·lectual. (Bé, tot sigui dit entre parèntesi, tampoc no crec que es tracti d'indigència intel·lectual, sinó de falsejament de la Història fet a consciència).

Sí que és cert que els Reis Catòlics es casaren. Vull dir que Ferran es va casar amb Isabel i Isabel amb Ferran. També crec que fóra interessant no amagar que ho varen fer amb una butlla papal fal-

Pintura de Francisco de Goya y Lucientes, «Processó de flagel·lants».

sificada. Necessitaven permís del Papa per casar-se, per mor de la seua condició de cosins. I, per qüestions estrictament geopolítiques, el Papa estava poc disposat a permetre aquell matrimoni, per la qual cosa l'Església castellana es va ocupar de falsificar la butlla papal (i d'ocultar-ho al pontífex, per si un cas). De manera que Ferran i Isabel varen contraure matrimoni il·legalment. No voldria que aquesta consideració històrica em fes passar per legalista. Però el matrimoni va tenir algunes conseqüències nefastes. Una d'elles fou la potenciació de la Inquisició, que va actuar amb duresa durant el seu regnat i que, en ser l'únic organisme comú (a banda de la Corona mateixa) entre els estats de la Corona Catalano-aragonesa i la Corona de Castella, fou utilitzat per intentar forjar una unitat política a través de la repressió religiosa.

La cosa, com es pot veure, realment no començava políticament. Però ja s'anava prefigurant l'estil que marcaria el sorgiment de l'Estat espanyol. Les primeres fuetades d'aquesta pre-Espanya varen ser la liquidació d'una quantitat més que considerable de persones per manca de convicció catòlica, o per pràctica d'altres religions, o per dissidències dins l'única suposadament veritadera, o, senzillament, per dissidència política (perseguida a través de la repressió religiosa). També es procedí a l'expulsió dels jueus i a la persecució implacable de tothom que hagués pogut tenir alguna relació amb ells. Es mirava la «limpieza» dels llinatges, el fet de no mesclar-se, i, sobretot, el fet d'apartar-se dels «impurs». L'expulsió dels jueus va ser catastròfica per a les arts, per a la ciència i per a l'economia de l'època. Però la varen portar a terme implacablement. Si

Luis de Góngora i Francisco de Quevedo.

haguéssim d'analitzar aquest fet a la llum de les teories que diuen que l'Economia constitueix el motor de la Història, no s'entendria res de res. Perquè l'expulsió dels jueus (i posteriorment dels moriscos) va ser molt negativa per a l'economia tant de Castella com de la Corona Catalanoaragonesa. El motor d'aquests fets va ser, ras i clar, el fanatisme. El primer motor en la pre construcció d'això que llavors serà l'Estat espanyol és, doncs, l'assalt a la raó, l'obscurantisme més pur i dur. Com no n'havia de sortir viciada, la pobre Espanya, si els precedents eren aquests?

I què es deia, dels jueus? Bàsicament, existia un discurs, que va durar fins molt més endavant (el Barroc castellà ens en forneix exemples a senallades), que qualificava els jueus com a garrepes (es deia que s'aferraven als diners), tancats en ells mateixos, covards (preferien no enfrontar-se directament a l'adversari, en cas de conflicte), traïdors (se'ls acusava de no anar de cara, sinó per darrere), enredaires (que, per a les elits castellanques, venia a ser un sinònim de pactistes; en comptes de preferir arreglar els conflictes a través de l'ús de la força armada, s'estimaven més fer-ho a través de la negociació; clar, no tenien exèrcits)... Amb aquesta imatge, els «hidalgos» orgullosos i miserables trobaven un enemic per a unes masses més miserables que orgulloses.

Algú havia de tenir la culpa de la dissort d'una gent que veia com els Països Baixos o Anglaterra es feien rics amb la conquesta d'Amèrica i ells no se'n sabien aprofitar ni de les engrunes, a causa d'una cultura del treball diferent de la dels països de més al nord.

2. Expulsat l'enemic, es busca nou enemic

Un segle i mig després de l'expulsió dels jueus, la cohesió castellana (el que posteriorment es presentarà com a cohesió «espanyola») encara viu de l'odi als jueus. A l'hora d'analitzar la història cultural del país del costat, fa pena aliena veure quina casta d'autors han encimbellat al parnàs literari. No estic en condicions d'avaluar el pes específic de la seua obra, si la desproveïm de la càrrega ideològica, però em fa la impressió que està extraordinàriament sobrevalorada.

Per què personatges com Góngora o Quevedo passen a totes les històries de la literatura espanyola, es fan estudiar a tots els joves del Regne d'Espanya i es glorifiquen segles després? Des del meu punt de vista, se'ls té tanta consideració perquè varen posar les bases de la xenofòbia que impregna la societat espanyola a partir de l'edat moderna.

Luis de Góngora i, sobretot, Francisco de Quevedo varen fer una tasca molt important per a la nació

castellana d'aquella època: realitzaren el pas de l'odi als jueus (que varen mantenir i alimentar) a l'odi als nous jueus, per a la societat castellana: els catalans. Fixem-nos, per exemple, que els catalans, a partir del Barroc espanyol, varen passar a patir els mateixos estigmes que abans d'havien atribuït als jueus: garrepes, covards, enredaires, rastres, que van per darrere, etc. Tots els desqualificatius que servien per als jueus, a partir de personatges com els esmentats, varen passar a ser atribuïts als catalans (sense que els jueus deixassin de ser denostats, per això. No hi feia res que ja s'haguessin convertit al catolicisme, haguessin estat cremats a la foguera o se n'haguessin hagut d'anar a terres llunyanes).

Sobre els jueus, sistemàticament, havia caigut la sospita de conxorxes, de maniobres en contra del poder establert, en contra de l'ordre social, en contra al cap i a la fi del devenir natural de les coses. A partir del Barroc, aquests mateixos estigmes passaran a caure, directament, sobre els catalans. Per això, al llarg del segle XVII es van forjant els prejudicis generalitzats que faran possible la Guerra d'Ocupació (anomenada més habitualment Guerra de Successió) de principis del segle XVIII. Sense la tasca dels Góngoras, Quevedos i companyia al llarg del segle XVII, sota els auspicis de personatges sinistres com el comte-duc d'Olivares, no hauria estat possible una guerra per un canvi dinàstic amb un voltatge nacional tan elevat i contundent.

Ja aleshores, les divergències entre catalans i forjadors de les elits dominants espanyoles eren substancials, i s'accentuaven amb l'estereotipació producte dels prejudicis. Certament, a la base de tot plegat hi havia el fet, amb fondes arrels històriques, que els catalans s'havien anat desenvolupant com a poble pactista i els castellanoespanyols eren més aviat bel·licosos. Entre els catalans predominaven els artesans, els comerciants, els navegants, tota aquella gent que havia començat a constituir una burgesia mercantil (que més enda-

vant esdevendria la burgesia industrial). Entre els castellans, dominava el llinatge, la neteja de sang i el militarisme. Un militarisme que, d'altra banda, com hem apuntat més amunt, els va empobrir davant països que tenien una mica més matissada la seua complexitat social (em refereix, per exemple, al cas de Flandes, que s'enriquí amb la conquesta d'Amèrica, o als casos d'Anglaterra o França).

3. Contra la llengua, doctrina andalusa

En la denostació dels catalans hi va tenir un paper fonamental el de la diferència lingüística. Els imperis del Renaixement primer i els estats nació sorgits després de la Revolució francesa, més endavant, varen maldar de manera persistent per aconseguir l'homogeneïtzació lingüística. Es tractava que cada estat comptàs només amb una llengua, i que tots els ciutadans de l'Estat la dominassin. La unificació dels estats, doncs, passava, si més no en part, per l'eliminació de la pluralitat lingüística en el seu interior.

En el cas espanyol, els orígens de la legitimació de la imposició d'una llengua per a tots els habitants d'un país/regne/estat determinats els podem anar a cercar en l'anomenada Doctrina Andalusina, i concretament en el seu precursor, Bernardo José de Aldrete.

Aldrete fou un personatge ben especial. Interessat pels africans, a qui considerava per naturalesa inferiors als europeus, va escriure una obra titulada *Memorias y antigüedades de África y otras provincias*, on desplegava una part de les seues idees sobre la llengua. Però qui les va saber assimilar millor va ser Nebrija, l'autor de la primera gramàtica de la llengua castellana, qui, en el pròleg, va formular el moll de l'os d'aquesta doctrina: *el vencedor impone sus costumbres al vencido, y con ellas su lengua*.

Aldrete va fer part de la Inquisició, però sembla que va patir d'excés de zel, de manera que finalment, a l'hora de ser enterrat, ho fou a la part no cristianitzada de la mesquita de Còrdova. Supòs que l'exal-

tat es devia remoure dins la tomba!

Naturalment, a finals del segle XV i principis del segle XVI, el principi bàsic de la Doctrina Andalusina no tenia cap efecte sobre els estats de la Corona d'Aragó. No estava pensat per a Catalunya, ni per al Regne de Mallorca ni tampoc per al Regne de València. El principi d'imposició lingüística estava pensat per als aborígens de les terres americanes, per als quals es legitimava la imposició de la llengua castellana. Com que havien estat conquistats, l'Imperi tenia tot el dret a imposar la llengua.

4. El «justo derecho de conquista»

Ho tenen una mica complicat per justificar el seu punt de vista aquells que afirmen que la Guerra de Successió va ser només una contesa per aclarir qui es quedava al capdavant del tro d'Espanya. Perquè en diverses ocasions, Felip V apel·larà directament al dret de conquesta per justificar la seua repressió contra els catalans. És precisament als textos de Felip V mateix i dels seus governants i militars on s'aprecia clarament que no es tracta simplement d'una guerra per la successió al tro, sinó, bàsicament, d'una guerra amb contingut nacional, en què s'intenta de totes totes l'anihilació d'una nació: Catalunya. (Faig una simplificació del nom, perquè els Decrets de Nova Planta afecten l'Aragó, el Principat de Catalunya, l'Antic Regne de València i les Illes Balears). I l'anihilació s'ha de produir, en termes borbònics, «por justo derecho de conquista». Per molt que avui se'ns vulgui presentar la Guerra d'Ocupació com una guerra, bàsicament, de successió, els textos dels vencedors de la contesa no enganyen. Ni els textos dels resistents a Barcelona i a d'altres llocs dels Països Catalans tampoc.

Pensem que del «justo derecho de conquista» n'arranca la legalitat actual. I que, per tant, o bé considerem que existeix un dret de conquesta i que és just que els conquerits se sotmetin als conquistadors, o bé hem de considerar que els fonaments legals de l'actual situació

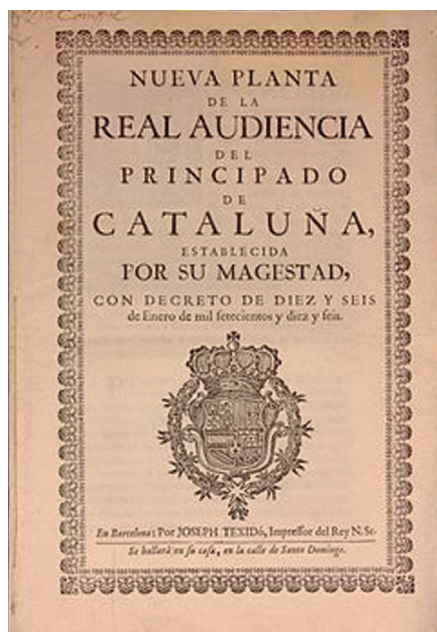
Bernardo José de Aldrete.

(tant a Catalunya com al País Valencià i a les Illes Balears) és il·legítima. De vegades, i ha ocorregut sovent al llarg de la Història, es produeix un xoc entre legalitat i legitimitat. En aquests casos, els conflictes s'han de resoldre democràticament, restablint la legitimitat a través de decisions democràtiques (a través de referèndums, o de sistemes que permetin expressar l'opinió de la població).

Hi ha un problema afegit a l'hora de tractar aquesta qüestió amb el govern del Regne d'Espanya, amb els seus dirigents, periodistes, intel·lectuals i fins i tot amb la població en general: en espanyol (veure el diccionari de la RAE) els conceptes «legal» i «legítim» són sinònims. Per a l'autoritat executiva en matèria de llengua espanyola, doncs, *legal* equival a *legítim* i viceversa. Des del seu punt de vista, posem per cas, el franquisme devia ser legítim perquè era legal (d'acord amb les lleis que ells mateixos s'havien dictat). Si no s'entén la diferència entre legalitat i legitimitat, qualsevol discussió que es pugui produir al voltant dels fonaments de legitimació de la situació actual esdevé impossible.

5. Un Estat només nominalment plural

L'Estat espanyol modern ha

A dalt, portada de la impressió del Decret de Nova Planta per al Principat.

estat creat contra la pluralitat interna. Objectivament, es tracta d'un estat amb un territori format per quatre nacions: Galícia, Euskadi, Castella (usurpadora del terme *Espanya*) i els Països Catalans. Durant el segle XVIII tots els esforços de les classes dominants espanyoles varen anar encaminats a aconseguir un estat tan unitari com fos possible, seguint el model francès. Al llarg del segle XIX es va anar mostrant la incapacitat de les elits de crear un estat espanyol liberal, un estat modern que fos compartit pels ciutadans de les diferents nacions. Ben al contrari: el liberalisme va fracassar, i l'unitarisme de caire jacobí també. Les guerres carlines varen ser, en aquest sentit, ben simptomàtiques.

Tampoc no se'n va sortir Amadeu de Savoia, ni l'efímera primera república. La crisi del 98 va aprofundir encara més el discurs espanyolista tancat sobre ell mateix, profundament retrògrad i nacionalista sense matisos. De tot el femer intel·lectual que es va construir al voltant de la Generació del 98, en varen sortir dures dictadures al llarg del segle XX: la de Primo de Rivera i la de Franco, més llarga i sanguinària la segona que no la primera, però dictadures les dues.

Entremig, la Segona República, que a penes va poder començar a configurar quelcom mínimament més plural que el règim de la Restauració.

No hi ha cap dubte que un dels elements que varen portar al colp d'estat iniciat el 18 de juliol de 1936 (que derivà en una sagnant guerra civil) i a la posterior dictadura franquista va ser l'al·lèrgia de l'establishment espanyol a la pluralitat. El fet que Catalunya hagués restablert l'autonomia, que el País Basc estigués en procés de fer-ho i que Galícia també ho reclamàs era quelcom massa difícil de digerir per a l'oligarquia dominant a Espanya, la castellano-andalusa, ancorada en el passat i embolcallada en la ideologia més conservadora i autoritària. La guerra del 1936-39 va ser bàsicament una guerra civil, però, a Catalunya, també va ser una guerra d'ocupació. També se n'ocupen de deixar-ho ben clar bans successius i documents diversos després de l'ocupació del Principat per part de les tropes franquistes.

D'alguna manera, doncs, podem considerar que l'al·lèrgia a la pluralitat forma part de l'ADN, part constitutiva, de l'Estat espanyol. L'Estat espanyol va sorgir en contra de la idea mateixa de pluralitat, i amb la intenció ben clara de reduir a una sola les quatre nacions ibèriques que l'integren.

Amb el final de la dictadura i l'inici de la transició a la democrà-

cia, es va haver d'abordar, novament, l'espinosa qüestió territorial al Regne d'Espanya. En principi, es va restablir el govern basc i la Generalitat de Catalunya, i va tornar Josep Tarradellas en qualitat de president de la institució, després d'haver-ho estat a l'exili (d'alguna manera, doncs, es reconeixia una continuïtat institucional que no passava pel règim franquista, i que entroncava amb la legalitat republicana). Però el fet nacional resultava massa visible si, dins Espanya, hi havia només dues (o tres) comunitats autònomes. Per això, es va haver d'inventar el «café para todos», i crear disset comunitats dites autònomes. L'objectiu no era que totes les «regions» gaudissin d'un cert grau d'autonomia política, sinó dissimular el fet que sí que hi havia dos (o tres) països que tenien una clara voluntat d'autonomia.

Si es respectava la pluralitat nacional realment existent, es podia produir, encara, un altre problema important per als que només poden concebre una Espanya monolítica i unitària: el fet que les Balears i/o el País Valencià decidissin, per exemple, afegir-se a l'autonomia de Catalunya. Això s'havia d'evitar a tota costa, i per això la Constitució espanyola prohibeix explícitament la federació de comunitats autònomes.

Durant la transició, es va dibuixar el perfil d'un Estat espanyol teòricament plural (dins el marc del

El president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas, torna a Barcelona com a president de la Generalitat restablerta.

que se'n va dir Estat de les autonomies), però amb voluntat fortament unitarista. Hem pogut constatar aquest fet durant les últimes dècades, en què de manera sistemàtica s'ha tendit a la involució autonòmica, a més a més de constatar els entrebancs sistemàtics per part dels òrgans centrals de l'Estat a l'assumpció de competències per part de les comunitats autònomes més reivindicatives.

Potser Espanya hauria estat viable com a estat si les seues elits haguessin reconegut la seua plurinacionalitat. Però no en volen ni sentir parlar, ni la poden concebre. Per això, de manera ben clara, hi ha hagut com a mínim una comunitat dita autònoma que ha qüestionat radicalment el model existent, i que ha optat ben clarament, democràticament, per començar a avançar cap a la independència. Catalunya, de mica en mica, contra tots els aparells de l'Estat, va fent camí cap a la consecució d'una república independent. Tenc la convicció que més tard o més d'hora aconseguirà l'objectiu. I aquest fet ha desencadenat una onada de fortíssima catalanofòbia, impulsada directament pel govern de l'Estat, amb tots els mitjans al seu abast: executiu, aparell judicial, fiscalia, forces i cossos de seguretat de l'Estat, aparell mediàtic (tots els mitjans de comunicació d'abast estatal, sense gaires excepcions, s'hi han apuntat amb elevades dosis d'entusiasme)...

6. Efectes de la catalanofòbia

Les reivindicacions catalanes han desencadenat, com hem apuntat més amunt, una onada de catalanofòbia, que no surt del no-res, sinó que sempre, en els últims quatre segles d'història d'Espanya, es troba latent. Carregar contra les institucions catalanes, contra els seus dirigents, contra les figures mediàtiques i fins i tot contra els catalans en general dona rèdit electoral a Espanya. Per això hi ha partits polítics que, d'una manera alhora desacomplexada i irresponsable, hi juguen obertament. Però l'actiament de la catalanofòbia fa cada vegada més gran l'escletxa espiri-

El Tribunal Constitucional ha esdevingut un mitjà més de l'Estat per exercir la catalanofòbia.

tual, moral, cívica, existent entre Catalunya i Espanya. I, cosa igualment problemàtica, dificulta el diàleg entre les parts per trobar una solució raonable al conflicte plantejat. Així mateix, impedeix de trobar els mecanismes perquè tot plegat pugui tenir una sortida democràtica (entre d'altres coses perquè hi hauria d'haver un acord sobre els mecanismes de participació democràtica, i posar-los en marxa lliurement).

En aquesta estratègia catalanòfoba, hi participen obertament els diversos estaments de l'Estat. L'actia, per exemple, el màxim responsable de l'Estat, el rei. Felip VI ha renunciat, de manera explícita, a representar els dos milions i escaig de catalans que estan per la independència de Catalunya, i s'ha mostrat a si mateix com a representant només dels catalans anomenats «constitucionalistes». Els que no se senten representats per l'actual constitució espanyola no són considerats pel cap de l'Estat espanyol com a ciutadans del seu regne. Tampoc no tenen la consideració d'estrangers. De manera que l'estatus que els atorga Felip VI s'assembla bastant al que els va conferir el primer Borbó al tron d'Espanya, Felip V.

L'actia el govern espanyol, màxim responsable de l'aplicació de l'article 155 de la Constitució espanyola, pel qual s'ha intervengut directament l'autonomia catalana. L'aplicació de l'article 155 ha estat per a alguns

d'una manca de sensibilitat política extraordinària, i un generador de problemes inqüestionable. Encara no ha passat prou temps perquè puguem fer una avaluació una mica seriosa de l'impacte de l'aplicació d'aquest article d'excepció, però la intenció de l'aplicació resulta ben evident.

En el colp d'Estat que els poders de l'Estat han perpetrat contra les institucions catalanes, hi ha tengut un paper primordial l'aparell judicial. Fiscals i jutges han desmentit d'una manera pràctica ben evident la divisió de poders al Regne d'Espanya. Han actuat com el braç executor del colp que ha perpetrat el govern del Partit Popular, deixant així de banda, sense complexos, un dels pilars fonamentals de qualsevol estat de dret. Tot s'hi val, contra Catalunya.

I, per descomptat, les forces policials també hi juguen un paper destacat. Les imatges de la repressió del referèndum d'autodeterminació celebrat (amb relatiu èxit) l'1 d'octubre de 2017 passaran a la Història com un dels atacs més vergonyosos de les forces policials contra una majoria d'una població totalment indefensa. I sembla que també estaven disposats a posar-hi l'exèrcit, si feia falta, per impedir la decisió democràtica de proclamar la República Catalana (que va tenir lloc el dia 27 d'octubre).

Totes les actuacions perpetrades des de l'Estat contra el procés sobi-

El País Valencià ha recuperat, fa ben poc, el seu canal televisiu, ara anomenat À Punt.

ranista català, les legítimes i les il·legítimes, les legals i les il·legals, les discutibles i les directament ignominioses han estat aplaudides, de manera bastant generalitzada, pels mitjans de comunicació espanyols. Per això s'ha posat un setge contra els mitjans catalans, i molt especialment contra TV3, perquè han estat l'única veu discordant dins un panorama espanyol absolutament monocrom, sense matisos. Per ofegar els mitjans públics catalans, el Ministeri d'Hisenda espanyol ha utilitzat els seus mecanismes d'ofegament econòmic. Tenen la paella pel mànec, i utilitzen tots els mitjans al seu abast, contra una societat que, en molts aspectes, entre ells el fiscal i econòmic, es troba totalment indefensa.

7. Impacte de la catalanofòbia al País Valencià i a les Illes Balears

L'onada de catalanofòbia que el procés català cap a la sobirania nacional ha desencadenat a Espanya té un impacte indiscutible a la resta dels territoris dels Països Catalans. Tant al País Valencià com a les Illes Balears, el Bloc Borbònic és immensament més fort que no a Catalunya, i controla molts més ressorts socials i de poder. De manera que el seu discurs és majoritari dins les nostres respectives societats. Ara bé, el procés que té lloc al Principat s'està desenvolupant en un context d'augment de la representació de les forces autònomes, tant al País Valencià com a les Illes Balears. Als respectius parlaments, no hi havia hagut mai una re-

presentació tan potent de les forces nacionalistes pròpies (Compromís, al País Valencià, i Més per Mallorca, Més per Menorca, Gent per Formentera i el PI, a les Illes Balears). Aquesta circumstància fa que, malgrat la situació de predomini polític en què es troben, les forces del Bloc Borbònic se sentin amenaçades per possibles canvis polítics a la nostra part del món. I la reacció no es fa esperar: es tracta d'una reacció virulenta contra les formacions polítiques valencianes i balears sense lligams estatals.

Al País Valencià i a les Illes Balears, emperò, crec que convé matisar i posar de manifest que no tots els partits autoanomenats constitucionalistes tenen les mateixes posicions en relació a les reivindicacions autonomistes o autodeterminacionistes. El PSIB ha maldat per fer esforços (d'altra banda infructuosos) per mantenir una bona relació tant amb les forces polítiques catalanistes com amb la central socialista (poc procliu a acceptar de bon grat aquest tipus de posicionament). La posició del PSPV ha estat més tèbia, però, a grans trets, podríem dir que va en la mateixa direcció. No hem d'oblidar que tant el PSPV com el PSIB governen en coalició amb els seus socis partidaris de l'autodeterminació del País Valencià i de les Illes Balears. Així mateix, crec que és just de remarcar que les forces d'esquerres d'abast estatal (socialistes i Podem) tenen, als nostres països, una posició molt més favorable a la llengua i a la cultura pròpies que no les forces de la dreta espanyola, obertament hostils.

El més preocupant de l'onada de catalanofòbia i dels seus possibles impactes al País Valencià i a les Illes Balears té a veure, des del meu punt de vista, amb el grau d'impregnació social. Pensem que els (des)governos del PP varen desproveir el País Valencià de mitjans de comunicació públics. El govern progressista ha aconseguit ja de posar en marxa la ràdio pública valenciana, i la televisió pública ja es troba en fase de recuperació. A més a més, al País Valencià està vetada la recepció dels mitjans públics catalans, de manera que els mitjans de comunicació clàssics a què té accés la població valenciana estan invariablement amarats d'un profund nacionalisme espanyol. Nacionalisme del qual també fan ostentació, sense cap tipus d'empatx, la majoria dels mitjans de comunicació radicats al País Valencià.

A les Illes Balears comptam, assortidament, amb mitjans de comunicació públics: IB3 ràdio i IB3 televisió. El fet de comptar amb una ràdio i una televisió públiques permet, com a mínim, atenuar l'impacte dels mitjans de comunicació estatals i majoritaris, i obrir una petita escletxa a una altra visió de les coses (escletxa que es fa més gran amb la sintonització de TV3, el Canal 33 o el canal de notícies 324, així com de Catalunya Ràdio). Els mitjans majoritaris, públics i privats, són, emperò, els d'abast de tot l'Estat espanyol. I aquests mitjans tenen una visió monolítica sobre la qüestió.

En el futur haurem d'estudiar, tanmateix, el paper que juguen els nous espais de comunicació, com ara les diferents xarxes socials o els diaris digitals. Internet permet una democratització evident de la informació, i tot-hom es pot expressar, de manera més o manco lliure, a través de les xarxes socials. Certament, a través d'aquests nous mitjans també s'hi difon una part important del brou catalanòfob, però la gent, des de la seua llibertat, també hi pot dir la seua, i pot contrarestar determinades actituds i plantejaments. En qualsevol cas, la democratització de les xarxes permet un contrast d'idees que seria del tot impossible amb els mitjans tradicionals.

BERNAT JOAN I MARÍ ■